

gurar, donar per segur' (cf. el popular *et juro que* ---), ço que és també popular a França i en alguna altra llengua de la família, que avui als barcelonins ens sembla una improprietat de llenguatge pròpia del parlar del bisbat de Girona; potser ja era una diferència antiga, car també ho veiem ja en l'empordanès Muntaner; en el S. XIV: «presem terra al castell, e entram dins; e promet-vos que jo trobè axí gran guerra dedins con defora» (Casac. VII, 20.24); com documentaren A. Brun i G. Gougenheim és cosa del francès popular i local tant a París com a Marsella (*Rom.* LVIII, 316). I tanmateix no fou solament d'aquell rumb cardinal, car també ho observo en StVicentF (*Serm.* II, 9.5, veg. cita en *prear-se*, PREU); altrament l'abast del mot, en sentit oposat, arriba fins a ser quasi sinònim de *jurar*: «*prometre* de comparèxer: promittere vadi-monium», OPou (*ThPu.*, 117).

Prometedor [*CostTort.*, *DAG.*]; *prometiment* [Busa-N.; 1438, *DAG.*]. *Prometença* [c. 1400]: «alegrat de la *prometença* del regne celestial que t'és feta», Antoni Canals (*Carta de Sant Bernat a sa germana*, *CoDoACA* XIII, 467); «--- Nós renovellants e ratificants de nou totes les *prometences* e obligacions que fetes vos havem», carta del rei Martí al comte d'Urgell, 22-IV-1406. Però aviat tendí a especialitzar-se en aplicacions devotes o religioses, com avui, que deu ser ja el que entén JnEsteve (1472) en dir «*prometença* o vot», i com ho veiem clarament en romancos dels més antics del nostre cançoner: «deu hores ja són tocades: 'neu a 'llojtà. / —Com m'allotjaré, senyora? Vaig de camí: / vaig a fé una *prometença* a Sant Magí» (probablement S. XVI, quatre versions, *Emp.*, *Pen.*, *Ross.*, *Gironès*); «Feren una *prometensa* a San Jaume de Galícia: / la Comtesa fou prenyada, la *prometensa* cumplí» (MilàF, *Romlo.*, 530, 242B).

Desorbitada la idea de Careta (*Barbr.*, p. 330) que només aquest mot sigui bon cat., en lloc de l'abstracte *promesa*, que ja trobem en el S. XV: «no té la fe o *promesa*», JnEsteve (*Li. Eleg.*, n-3-v); «*promesa* o prometiment: promissio; *promesa*: pollicitatio; *promesa a Déu*: votum; votivus», Busa-N. A Cerdanya se sent *prumatlénsi* («*prometència*», AntCayrol, *Cont. Cerd.*, 90).

Promissió ha estat sempre un llatíisme impopular (ll. *promissio*, -onis, 'promesa, prometença'), que el *DAG.* documenta ja molt des de princ. o mj. S. XV; *promissió* ja figura en Llull (*Blanq.*, *NCL.* I, 243.11, 274.17; però que acabà per contraure's a l'estil bíblic.³

Promès, *promesa*, 'l'home o la dona que han contret promesa de matrimoni' [Lacav.] sentit estricte, però és absolutament fals i erroni refusar acceptació a aquest mot en el sentit de 'tenir relacions serioses' sense haver arribat encara a una promesa definitiva ni a una demanda de la mà a la família: *nòvio*, *nòvia* són castellanismes; per més que es digui, mai no serà català tolerable dir *té nòvio* o *té nòvia*: les úniques expressions catalanes quan es vol dir que hi ha un cortejar seriós sense haver arribat a una promesa definitiva són i han estat sempre *festegen* o *tenen relacions*, i tota altra cosa és un acastellanament vergonyós que la nos-

tra llengua no podrà mai acceptar (*LleuresC.*, 71): aquelles són expressions incomparablement més fines, assenyades i decentes que l'acastellanada, que per sort encara no s'ha imposat. *Té xicot* o *té xicotà* són també irreprotxables, per més que aquestes sí que són específicament del llenguatge no formalitzat. *Prometatge* [Lab. 1840]. *Prometia*; *promissor*; *promissori*.

Comprometre (1507): «~: compromitto», Busa-N.; Belv. («constituir a algú en alguna obligació, fer-lo responsable d'alguna cosa, deixar en mans d'un tercer la determinació d'alguna diferència»). Se li anticipà molt en l'aparició en català (si bé *compromesa* ja figura en Aversó, *Torc.*, 416, sense definir) el derivat *compromís* [Belv.], ll. *compromissus*, si bé durant molts segles no sembla haver-se usat altra cosa que la forma més catalanitzada *compromès* subst. m. (recordem que *Compromís de Casp* és un bateig molt tardà i tendenció a allò que va dur el nom històric de *Parlament de Casp* [1411]): «si *compromès* és feyt entre algunes persones --- sots certa pena, e la una de les parts --- per los àrbitres serà citat per tres vegades, e comparer davant los àrbitres no voltà --- és tengut e obligat de pagar la pena entre eyls establida», *CostTort.* (Ol., p. 95); *fer lo compromès de les Costumes*, en un altre passatge d'aquest codi (*DAG.*). *Compromesa dels gos-sos* mall. (*DAG.*). *Compromissari*. *Compromissar*. *Comprometari*. *Comprometedor*. *Comprometement*. *Comprometença*. *Reprometre*, *VidesR.*, fº 4.

Remetre [c. 1390, Aversó, *Torc.*, 22.7 etc.; Eiximenis: *Dones*, *Angels*]; del ll. *REMITTĒRE* id. 'perdonar': «la passió de Jesu Christ --- fon feta per *remetre* pecats» i dos passatges més (*DAG.*), 'cedir, relegar': «la majestat sua ho dehia amigablement per burlar-se ab vós, e vós tantost vos sou mogut a ira intolerable; per què-us supplic ab molta amor que vullau *remetre* totes aquestes coses a obliuio, e perdonar ---»; «*remetre*'ls a la fortuna», JoMartorell (*Ag.* II, 73.6, 197). D'on l'acc. 'fer referència o remissió a tal lloc o tal persona que explica una cosa', que també apareix ja en JoMartorell: «per ço com vós, Tirant, sou aquell a qui ma Senyora me *remet*, vos requir ---» (*Ag.* I, 218.2); més rar és en català fer-lo sinònim d'enviar quelcom' (segons el *DAG.* figuraria en JnEsteve, *Li. Eleg.*), i encara que sigui exagerat titllar-ho de castellanisme, el català normal li ha preferit sempre *trametre* i guardem-nos de canviar-ho.

Remis 'negligent' [*Curial*, *DAG.*], llatíisme (no «castellanisme», però poc usual en la nostra llengua). *Remissió* 'perdó' [fi S. XV, *Cròn.* Cerim.; Metge, *Somni*, ed. Rig., 232.13], ll. *remissio*, -onis; «dels pecats que-ns persegueixen / hages-nos *remissió*», *Cansó de la Beneyta Verge*, 2.ª meitat S. XV (Milà, *O. C.* VI, 186); «en infern no hi ha *remissió*: in inferno nulla expiatio», OPou (*ThPu.*, 242); el sentit modern més usual és 'referència que es fa a un altre, o altre lloc' [Lab. 1840].

Remès 'mena de llana' que *AlcM* documenta en un doc. ross. de 1307 i un mall. de 1499 explicant que ve del ll. *REMISSUS* 'reduit'. Convindria provar-ho més explícitament. Crida l'atenció el fet que quasi tota la do-